

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-19\(48\)-84-107](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-19(48)-84-107)
УДК [37.026:34] : 377

Спиридонова Євгенія Олександрівна,

аспірант кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;
викладач Дніпровського фахового коледжу інженерії та педагогіки
ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет».
Дніпро, Україна.

jenya.spiridonova@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦКУРСУ КРЕАТИВНОГО ПРОСТОРУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ

Анотація. У статті розглянуто питання змісту спецкурсу, який сприяє управлінню формуванням правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей. Зазначено, що практичні проблеми впровадження спецкурсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» в освітній процес коледжу полягають у різних рівнях сприйняття викладачами коледжу правової інформації, усвідомлення важливості впровадження правових дисциплін на заняттях з технічних дисциплін; обмеженість часу для застосування комплексного системного підходу, що включає в себе набуття знань, формування вмінь їх застосовувати та усвідомлення необхідності правової поведінки; низький мотиваційний рівень здобувачів освіти для ефективного засвоєння правового підґрунтя професійних дисциплін. Закцентовано увагу на тому, що спецкурс Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» створено з метою формування спільного майбутнього через правознавство, що покликане створити нову модель управління формуванням правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу, в якій професіонали, інституції та спільноти виступають в ролі партнерів для генерування нових сенсів та підвищення конкурентоспроможності бакалаврів технічних спеціальностей на ринку праці. Зазначено, що під час вивчення спецкурсу креативного простору «Авторська студія Аматорів права» у викладачів формуються навички та вміння, які є складовими професійної підготовленості бакалаврів технічних спеціальностей. Доведено, що впровадження спецкурсу Креативного простору «Авторська студія Аматорів права» є сучасним мейнстримом та сприяє формуванню правових компетентностей, які є складовими необхідних професійних навичок та вмінь бакалаврів технічних спеціальностей.

Ключові слова: освіта; компетентнісний підхід; формування правових компетентностей; правосвідомість здобувачів освіти; спецкурс.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Головним завданням для суспільства завжди є і залишиться надання якісної освіти нашим нащадкам. Діяльність людства невід’ємно пов’язана з великою кількістю електричних, механічних і електронних приладів. Виклики сьогодення зумовлюють необхідність комплексного підходу до проблем якості освіти, які повинні ґрунтуватися на кінцевому результаті – опануванні випускниками коледжів не лише системою професійних компетентностей, а й вмінні реалізовувати свої громадянські права та інтереси у правовому полі, що сприятиме зменшенню росту тіньової економіки, конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці. Це свідчить про необхідність перегляду не лише методологічних засад підготовки майбутніх бакалаврів технічних спеціальностей, а й суттєвих змін у підготовці педагогічного складу коледжів. Тому актуальним постає питання формування правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу завдяки впровадженню в освітній процес спецкурсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питань правової освіти звертались такі науковці: розвитку правової педагогіки (М. Моніхіна, В. Пономарьова, І. Рябко, Є. Татарінцева, Н. Яковлева); формування правової культури і захисту прав особи (О. Аграновська, О. Ганзенко, В. Головченко, Д. Оксамитний, А. Семітко, А. Скуратівський); формування правосвідомості (К. Бельський, Г. Остроумова, І. Рябко, Н. Соколова, І. Фарбер).

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає в аналізі особливостей впровадження в освітній процес Креативного простору «Авторська студія Аматорів права».

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**: формування правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу завдяки впровадженню в освітній процес креативного простору «Авторська студія Аматорів права».

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Питання формування правової компетентності майбутніх випускників – це проблема підготовки фахівця, здатного до глибокого, нестандартного й

критичного мислення, детального моделювання професійного процесу, втілення в повсякденну практику нових виробничих ідей і технологій. Тому постала необхідність пошуку засобів формування правової компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей, готових працювати в умовах і реаліях сучасного ринку праці.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для вирішення поставленої мети використано теоретичні методи наукового дослідження: аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми, класифікація принципів формування правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Сучасний світ важко уявити без інновацій у всіх сферах нашого життя. Все, чим на теперішній час пишається людство, створювалось із застосуванням техніки завдяки майстерності професіоналів. Взагалі всі професії, пов'язані з технікою, інформаційними технологіями і технічними науками, об'єднані під єдиною назвою – технічні.

Діюче законодавство України взагалі не містить поняття «технічні спеціальності», відсутні будь-які градації спеціальностей, що надає підґрунтя для роздумів зупинитись більш детально, необхідність дослідити. Тим не менш, в звичаєвому обороті таке поняття використовується досить часто та в широкому значенні розуміється як спеціальність, що надає можливість здобувачам освіти працевлаштуватись за професією, пов'язаною з розробкою, експлуатацією, обслуговуванням і ремонтом техніки. Сміливо можна заявити, що в умовах діджиталізації технічні професії в сучасному світі наявні в кожній сфері бізнесу. Комп'ютерні інженери і оператори, механіки і автомобілісти, електрики та наладчики завжди будуть затребувані на ринку праці, незважаючи на впровадження робототехніки на ринку праці.

Відповідно до тлумачення, наведеного у Великій радянській енциклопедії, технічна освіта – це підготовка інженерів і техніків для промисловості, будівництва, транспорту, зв'язку, сільського і лісового господарства. Під терміном технічна освіта розуміється також сукупність науково-теоретичних і практичних знань і навичок, що дозволяють тим, що отримали цю освіту вирішувати виробничо-технічні, економічні та інші завдання по своїй спеціальності.

Беззаперечним є той факт, що потреба у фахівцях технічних спеціальностей, здатних до постійного самовдосконалення, зростає. Саме тому коледжам, які мають ліцензію на надання освітніх послуг за першим

(бакалаврським) рівнем вищої освіти, необхідно вжити ряд заходів з метою активізації освітніх процесів, орієнтуючись не на кількість дидактичних одиниць, які засвоїв здобувач освіти, а на кінцевий результат, його компетентності і кваліфікації, які дозволять повноцінно вступити в професійний світ. Це відбуватиметься в тому числі і завдяки опануванню в рамках професійних складових таких дисциплін, як «Міжнародне право», «Трудове право», «Страхове право», «Цивільне право», «Господарське право», «Авторське право та суміжні права».

Як зазначає В. Рижов, «необхідно, щоб інженерна справа знову перетворилась у гармонійну творчість, у якій рівноправні наука та мистецтво, теорія та експеримент, логіка та інтуїція, а інженер став гармонійною особистістю, провідною постаттю сучасного суспільства».

Одним із важливих компонентів викладачів є їх правова компетентність, оскільки це забезпечує ефективну реалізацію правового аспекту освітнього процесу, здатність впливати на процес формування правосвідомості, правової культури здобувачів освіти засобами педагогічної дії.

У рамках компетентнісного підходу компетентність розглядається як певний рівень інтеграції знань, умінь, навичок, досвіду і особистісних якостей фахівця, який забезпечує ефективність і якість виконуваної ним професійної діяльності.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що правова компетентність здатна здійснювати конкретну практичну науково-педагогічну діяльність на правових засадах, глибоких знаннях законів і нормативних актів; у розумінні правових принципів діяльності всіх учасників освітнього процесу у коледжі і способів правового регулювання їх взаємовідносин; у ціннісному ставленні до права як до обов'язкової складової науково-педагогічної діяльності; готовності і здатності захищати і впроваджувати правові відносини в професійній діяльності.

Під час теоретичного аналізу науково-педагогічної і спеціальної літератури нами визначено сучасні тенденції, що впливають на формування правової компетентності викладачів коледжу: а) процеси європейської інтеграції – міжнародний ринок праці, міграція в масштабах європейського простору людських та виробничих ресурсів, міжнародна стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, змішування культур різних країн; б) процеси реформування освіти – впровадження інноваційної освіти, що запроваджує нові підходи до самореалізації, надає можливість молоді бути мобільними на ринку праці, здатними швидко пристосовуватися до сучасних тенденцій, робити світоглядний вибір на основі трансформаційних змін

суспільства, матиме необхідні знання, навички й компетентності для навчання протягом життя; в) процеси вдосконалення професійної майстерності викладачів коледжу – зростання інформативності правового поля; підвищення рівня знань про юридичні норми, механізми захисту правових інтересів й інтелектуальної власності; дотримання правових норм у взаємовідносинах з іншими суб'єктами освітнього процесу.

«Авторська студія Аматорів права» – освіта майбутнього, яка вже стала реальністю, пропонує єдиний простір для освіти викладачів та здобувачів освіти. Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» – це нова ера освітніх технологій, унікальна платформа та можливість спільної роботи різних поколінь для розробки нових методів засвоєння матеріалу для «навчання протягом життя».

Оскільки виховання, навчання – педагогічні категорії, тому мета, зміст, форми цієї роботи потребують коригування в рамках педагогічного підходу.

В умовах пандемії COVID-19 постає низка важливих завдань щодо формування правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей, впровадження особисто орієнтованого підходу до навчального процесу та практичної діяльності. Саме тому побудова цілісної методологічної системи управління формуванням правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу неможлива поза контекстом інтеграційних процесів, які відбуваються у сучасній освіті, і потребує ретельного оновлення. Основною метою спецкурсу, який ґрунтується узагальненому розгляді основ правового життя в Україні та спеціалізації правових знань виходячи з професійних потреб бакалаврів технічних спеціальностей, є формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, оволодіння спеціальними нормами права, що регулюють правовідносини, пов'язані з професійними навичками із застосуванням правової практики. Його впровадження сприяє формуванню у здобувачів освіти розвитку творчого мислення при виборі правової поведінки, розширення правосвідомості, правової культури, використання яких в професійній діяльності є вирішальним для конкурентоспроможності на ринку праці. Спецкурс Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» є інституцією нового типу, створеною з метою формування спільного майбутнього через правознавство, що покликана створити нову модель управління формуванням правової компетентності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу, в якій професіонали, інституції та спільноти виступають в ролі партнерів для генерування нових сенсів та підвищення конкурентоспроможності бакалаврів технічних спеціальностей на ринку праці. Діяльність Креативного простору «Авторська

студія Аматорів права», згідно з Положенням, спрямовується та координується керівництвом коледжу. Метою спецкурсу також є сприяння створенню й зміцненню правової культури і креативності бакалаврів технічних спеціальностей в умовах коледжу, шляхом розробки, апробації та вдосконалення нової для України моделі Креативного простору «Авторська студія Аматорів права». Метою викладання спецкурсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» є формування правових компетентностей; набуття правозастосовного досвіду, як необхідної складової частини правової компетентності; формування правосвідомості здобувачів освіти.

Аби бути активним суб'єктом державних інтеграційних процесів бакалаври технічних спеціальностей завдяки підтримки викладачів, з одного боку, мають отримати потенціальні можливості для конкурентоспроможності, а з іншого – для самоідентифікації та саморозвитку через засвоєння юридичних дисциплін. Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» є постійно діючою платформою для обміну та діалогу, створеною з метою формування правових компетентностей бакалаврів технічних спеціальностей через підвищення правосвідомості викладачів коледжу. Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» як інституція покликана створити нову модель управління формуванням правових компетентностей бакалаврів технічних спеціальностей, в якій професіонали, інституції та спільноти виступають в ролі партнерів для генерування нових ідей в сфері права, вивчення основ правознавства та вміння їх втілювати у повсякденному житті. Було сформовано команду вмотивованих здобувачів освіти, забезпечено початок роботи Креативного простору «Авторська студія Аматорів права» та створено необхідні умови для його активного функціонування, організовано низку інформаційних подій з цільовими аудиторіями та інформаційні зустрічі, розпочато створення майданчику онлайн-діалогу через проведення стратегічних сесій за участі представників керівництва коледжу.

Вказане уможливило підвищення якості професійної підготовки бакалаврів технічних спеціальностей, формування в них правосвідомості та прагнення самовдосконалення.

Робоча програма спецкурсу покликана полегшити засвоєння основних теоретичних засад формування правових компетентностей бакалаврів технічних спеціальностей з дисциплін «Міжнародне право», «Трудове право», «Цивільне право», «Страхове право», «Господарське право», «Авторське право та суміжні права», що входять до циклу юридичних дисциплін.

Розділи у спецкурсі побудовані так, щоб активізувати розумову діяльність здобувачів освіти, формувати в них базовий правовий світогляд,

створює економію навчального часу.

Основним завданням спецкурсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» є опанування правових знань викладачів технічних спеціальностей коледжу з метою подальшого викладу отриманих знань здобувачам освіти на заняттях:

- ознайомити викладачів коледжу з основними вимогами щодо критеріїв, показників, рівнів та стану сформованості правових компетентностей бакалаврів технічних спеціальностей;
- опанувати основні теоретичні відомості юридичних дисциплін, які у подальшому допоможуть бакалаврам мати високий рейтинг на ринку праці;
- сформувати знання про сутність, зміст і структуру правових компетентностей бакалаврів технічних спеціальностей;
- впровадити наскрізні теми з юридичних питань, які виникатимуть у професійній діяльності;
- сформувати практичні навички з оформлення офіційних документів;
- сформувати високий рівень правової культури у сфері професійного спілкування;
- створити оптимальні умови для реалізації професійних проектів у межах правового поля, зокрема шляхом запровадження моніторингу процесів їх реалізації.

Такі питання потребують комплексного підходу та координованих дій здобувачів освіти, викладачів та керівництва коледжу, що обумовлює необхідність:

1. Створення сприятливих умов для суб'єктів освітніх процесів коледжу при реалізації правових проектів в рамках спецкурсу та правозастосовної діяльності, запровадження прозорих систем вибору юридичних тем для навчання, створення нових партнерств і формування спільних інтересів в умовах коледжу.

2. Забезпечення рівного доступу до технічних ресурсів та рівних можливостей для особистісного розвитку та самореалізації в правовій сфері для всіх учасників спецкурсу.

3. Забезпечення всебічного розвитку і функціонування правової культури, сприяння вивченню основ правознавства.

4. Запровадження в коледжі аналітичної та дослідницької діяльності у сфері правознавства і креативних індустрій.

5. Сприяння розвитку освітніх ініціатив, впровадженню інновацій, цифрових технологій та діджиталізації у сфері правознавства.

6. Сприяння створенню конкурентоспроможного правового продукту та розвитку молодих митців.

7. Збереження всіх напрацювань з правових питань за весь час роботи Креативного простору «Авторська студія Аматорів права».

8. Підтримка правових проектів, націлених на всебічний розвиток особистості здобувачів освіти в умовах діджиталізації.

9. Сприяння міжкультурному діалогу, налагодженню та розвитку партнерства, підтримка розмаїття поглядів та забезпечення дотримання прав здобувачів освіти.

Згідно з Положенням, Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» може підтримувати різні проекти фізичних та юридичних осіб, співпрацювати із різноманітними українськими та закордонними інституціями. Підтримка різних форм правового самовираження та взаємодії для всіх, що дозволить реалізувати спільне майбутнє України на правовій мапі світу: право та креативність.

Програма передбачає тісний зв'язок теоретичного курсу з практичним. На практичних заняттях здобувачі освіти набувають комунікативних, правозастосовуючих вмінь, необхідних бакалаврам у майбутній професійній діяльності.

У процесі вивчення спецкурсу викладачі та здобувачі освіти повинні знати:

1) предмет і завдання курсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права»;

2) основні положення з різних галузей права, що можуть бути застосовані в майбутній роботі;

3) специфіку обраної професії в аспекті правових вимог та діючого законодавства України;

4) особливості захисту прав та законних інтересів з метою виховання правової свідомості та культури;

5) принципи законності та правопорядку;

6) діюче законодавство України, що регулює професійне середовище бакалаврів технічних спеціальностей;

7) основи антикорупційної політики України;

8) орієнтуватися у теоретичних і практичних аспектах дисциплін «Міжнародне право», «Трудове право», «Страхове право», «Цивільне право», «Господарське право», «Авторське право та суміжні права»;

9) загальнотеоретичні правові поняття та терміни з курсу «Правознавство», розрізняти поняття «право», «закон», «норма права», «правовий інститут», тощо;

- 10) структуру права та законодавства;
  - 11) поняття і ознаки правосвідомості та правової культури, правової поведінки та юридичної відповідальності;
  - 12) питання захисту своїх персональних даних;
  - 13) підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин;
  - 14) основи конституційного права України;
  - 15) органи державної влади та місцевого самоврядування України;
  - 16) судові, правоохоронні та правозахисні органи України;
  - 17) основні визначення та поняття основних галузей права України;
  - 18) міжнародні джерела права України;
  - 19) структуру та ієрархію нормативно-правових актів в Україні.
- У процесі вивчення спецкурсу здобувачі освіти мають вміння:
- 1) давати правовий аналіз конкретних суспільних відносин;
  - 2) запроваджувати отримані правові знання у професійній діяльності, розв'язувати правові колізії;
  - 3) складати правову документацію;
  - 4) самостійно поповнювати, систематизувати і застосовувати правові знання;
  - 5) вільно орієнтуватися в ситуаціях, пов'язаних з застосуванням своїх трудових, політичних та авторських прав;
  - 6) володіти загальнотеоретичними поняттями і термінами та вміння їх використовувати;
  - 7) характеризувати і тлумачити норми Конституції та чинного законодавства України;
  - 8) правильно застосовувати у практичній діяльності та повсякденному житті закони та підзаконні акти України;
  - 9) орієнтуватися в сучасному правовому полі;
  - 10) розмежовувати правові відносини у суспільстві;
  - 11) використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини у судових та інших державних органах України;
  - 12) правильно користуватися спеціальною літературою з різних галузей права України;
  - 13) грамотно оцінювати юридичні факти, аналізувати сучасні проблеми розвитку суспільства і виробляти власну життєву позицію.
  - 14) виконувати практичні завдання з метою формування правових компетентностей;
  - 15) швидко приймати рішення в нестандартних ситуаціях, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю;

16) ефективно використовувати засоби передачі інформації;

17) працювати з нормативно-правовими актами, систематизувати інформацію з Інтернет-ресурсів;

18) аналізувати, прогнозувати, систематизувати набуті знання, розв'язувати питання, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю.

Під час вивчення спецкурсу креативного простору «Авторська студія Аматорів права» у викладачів формуються навички та вміння, які є складовими професійної підготовки бакалаврів технічних спеціальностей.

Спецкурс складається з 12 тем. Кожна тема передбачає фреймові структури та інтерактивні складові. Безпосередніми учасниками під час вивчення спецкурсу є викладачі та здобувачі освіти. Розглядаючи теми, на заняттях не просто транслюється інформація, а подається через ділову гру або проекти. Створюємо ситуації, завдяки яким можемо подати інформацію до відповідної теми. Головна складова гри: «ЗДОБУВАЧ ОСВІТИ – ГОЛОВНИЙ ДІЮЧИЙ ПЕРСОНАЖ». Наприклад, розглядаючи тему «Основні поняття адміністративного права України», створюємо проблемну ситуацію, де здобувач освіти грає роль судді або прокурора. Він на ситуацію дивиться очима не постраждалого, а очима правосуддя.

Тема 1 Основи теорії держави та права

Основні теорії походження права та держави. Поняття та ознаки права та держави. Поняття та види функцій права та держави. Класифікація держав за їх формою: форма державного устрою, форма державного правління, форма політичного режиму. Поняття та характеристика демократії. Поняття та ознаки правової держави та громадського суспільства.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- основи методології в пізнанні державно-правових явищ;
- основні закономірності процесу виникнення держави та права;
- сутність і головні ознаки держави;
- основні підходи до типології держав;
- сутність функцій та форми держави;
- поняття та сутність правової держави та політичної системи суспільства;
- сутність права, його ознаки та функції, сучасні підходи до праворозуміння;
- сутність і різноманіття форм (джерел) права, види нормативно-правових актів;
- поняття, структуру та види норм права;
- сутність і співвідношення системи права та системи законодавства, види правових систем;

- поняття, ознаки та склад правового відношення;
  - сутність правотворчості;
  - специфіку реалізації та тлумачення права;
  - механізм правового регулювання суспільних відносин;
  - поняття та типологію правової поведінки;
  - склад і види правопорушень, принципи юридичної відповідальності, а також місце й роль правоохоронних органів у боротьбі з правопорушеннями та у їх профілактиці;
    - поняття й основні принципи законності, співвідношення законності й правопорядку;
    - сутність, види правової культури та правової свідомості.
    - поняття та сутність законності та правопорядку, а так само наслідки, що тягнуть за собою порушення режиму законності;
- вміти:*
- вільно володіти основними категоріями теорії держави та права, правильно застосувати їх при оцінюванні конкретних ситуацій;
  - характеризувати державу, як політико-правове явище;
  - типологізувати держави за конституційно-правовою базою, історичним типом;
  - орієнтуватися в джерелах права, вміти вільно їх тлумачити;
  - відрізняти правові відносини від інших видів суспільних відносин;
  - аналізувати норми права, застосовуючи методи пізнання державно-правових явищ;
  - вірно застосовувати норми права в різних життєвих ситуаціях;
  - здійснювати на практиці вимоги законності та правопорядку;
  - критично дивитися на явища правової системи.

Тема 2 Основні поняття конституційного права України

Поняття та види конституції. Загальна характеристика Конституції України та порядок внесення змін до неї. Конституційна форма правління, державного устрою та політичного режиму України. Державна символіка та державна мова України. Поняття та форми здійснення народного суверенітету. Безпосередня та представницька демократія.

Співвідношення понять «людина», «особа», «громадянин». Поняття та принципи громадянства України. Органи, уповноважені вирішувати питання громадянства. Підстави набуття та припинення громадянства України.

Правовий статус іноземців та біженців в Україні. Система конституційних прав та обов'язків людини та громадянина. Гарантії конституційних прав та свобод в Україні.

Права, свободи та обов'язки людини та громадянина Конституційні принципи поділу державної влади. Система органів державної влади. Правовий статус Президента України. Правовий статус Верховної Ради України. Правовий статус органів виконавчої влади. Місцеве самоврядування.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- поняття і предмет конституційного права України;
  - метод конституційно-правового регулювання;
  - конституційно-правові норми: поняття, особливості, види;
  - конституційно-правові інститути: поняття, зміст, система;
  - систему конституційного права України;
  - Конституційно-правові відносини: поняття, характерні особливості, види;
  - об'єктів конституційно-правових відносин;
  - суб'єктів конституційно-правових відносин;
  - джерела конституційного права України як галузі національного права;
  - місце конституційного права в системі національного права та його роль у становленні і розвитку правової системи України;
  - поняття та предмет науки конституційного права;
  - систему та джерела науки конституційного права;
- вміти*:
- розмежовувати поняття предмета конституційного права як галузі права та як юридичної науки;
  - робити співставлення методів конституційно-правового регулювання із методами, що застосовуються іншими галузями права для регулювання суспільних відносин;
  - виявляти особливості конституційно-правових норм та відносин, що виникають у процесі їх реалізації;
  - розрізняти джерела конституційного права як галузі права та як науки;
  - визначати роль конституційного права у розвитку українського законодавства.

Тема 3 Основи митного права

Поняття, предмет та метод митного права. Місце митного права у системі права України. Принципи митного права. Митні правовідносини та їх елементи. Виникнення і розвиток правового регулювання митної справи. Поняття митного регулювання і митного законодавства. Джерела митного права. Особливості набрання чинності законами України та

іншими нормативно-правовими актами з питань державної митної справи та особливості їх застосування.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- поняття, предмет та метод митного права;
- принципи митного права;
- поняття митного регулювання і митного законодавства;
- чинні закони України та інші нормативно-правові акти з питань державної митної справи та особливості їх застосування;

вміти:

- грамотно, лаконічно, обґрунтовано і відповідно до вимог законодавства складати юридичні документи;
- засвоїти теорію митного права, загальні засади здійснення митного контролю та митного оформлення, норми митного законодавства, практику його застосування;
- правильно тлумачити і застосовувати норми Митного кодексу України та інші нормативно-правові акти з питань митного оформлення;
- визначати, юридично обґрунтовувати і відстоювати свою правову позицію, захищати права та інтереси особи, пов'язані з митною справою.

Тема 4 Судуострій України

Основні поняття судуострою (суд, судова влада, правосуддя, тощо). Правові засади, принципи організації і діяльності судів, їх система. Сучасна система судів, поняття ланки та інстанції. Склад суду при розгляді справ у різних інстанціях. Вимоги, що ставляться до суддів. Порядок призначення та обрання суддів. Гарантії незалежності та недоторканості суддів. Питання кваліфікації та дисциплінарної відповідальності суддів. Суддівське врядування та самоврядування, завдання, організаційні форми, повноваження. Забезпечення діяльності судів. Місце в судовій системі місцевих, апеляційних, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду України, Конституційного Суду України, їх склад, повноваження, структура.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- основні поняття теми «Судуострій України»;
- загальну характеристику сучасної судової системи в Україні;
- новації, які містить Закон України «Про судуострій та статус суддів» та яким розпочато черговий етап судово-правової реформи в Україні;
- принципи здійснення правосуддя в Україні на сучасному етапі вдосконалення;

- основні напрями державної політики у здійсненні судової реформи та судочинства зокрема, а також етапи вдосконалення судівництва відповідно до європейських стандартів та принципів;

вміти:

- осмислювати взаємодію судової влади з іншими державними інститутами;
- визначати особливості впровадження і становлення адміністративної юстиції в Україні;
- орієнтуватися в основних поняттях здійснення правосуддя та судочинства;
- застосовувати положення, що стосуються гарантій суддів для безперешкодного виконання професійних обов'язків.

Тема 5 Основні поняття адміністративного права України

Поняття та предмет адміністративного права України. Поняття та види адміністративного правопорушення. Адміністративні стягнення. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати:*

- понятійно-категоріальний апарат адміністративного права;
- предмет, метод та принципи адміністративного права;
- порядок формування та організаційно-правові форми діяльності публічної адміністрації;
- процедуру реалізації прав і свобод громадян та способи їх захисту у сфері публічної влади;
- види адміністративних правопорушень і заходи юридичної відповідальності за їх вчинення;

вміти:

- грамотно застосовувати понятійно-категоріальний апарат, нормативно-правову лексику і спеціальну термінологію;
- визначити суть правової проблеми у сфері функціонування публічної адміністрації;
- правильно визначити основи правового регулювання відповідних адміністративних правовідносин;
- пропонувати шляхи вирішення окремих проблеми правового регулювання;
- аргументовано висловити власну правову позицію з використанням посилань на нормативні акти, судову практику, матеріали роз'яснювального характеру державних органів;
- вибрати правильний шлях захисту інтересів конкретного учасника адміністративних правовідносин;
- складати проекти процесуальних документів.

Тема 6 Основні поняття авторського та суміжних прав

Поняття, предмет та система авторського права України. Поняття, види винаходів.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- поняття та правову природу авторського права;
- форми правового регулювання авторського права;
- характеристику суб'єктів авторського права;
- види об'єктів авторського права;
- характеристику творів, які не є об'єктами авторського права;
- особливості виникнення та здійснення авторського права;
- особливості здійснення особистих немайнових та майнових прав автора твору;
- підстави та порядок вільного використання творів;
- особливості набуття та здійснення авторських прав на окремі об'єкти (службовий твір, аудіовізуальний твір, комп'ютерні програми, компіляції даних, збірники та інші складені твори);
- особливості здійснення суміжних прав;
- особливості здійснення управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав;
- особливості захисту авторських та суміжних прав;

вміти:

- правильно застосовувати законодавство, що регулює відносини інтелектуальної власності, пов'язані з охороною та захистом авторських прав;
- складати проекти документів (договори, позовні заяви, заяви про забезпечення позову, заяви про забезпечення доказів, клопотання тощо);
- аналізувати практичні казуси.

Тема 7 Основи екологічного права

Поняття, предмет та система екологічного права України. Поняття, види винаходів.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- предмет, систему та джерела екологічного права України;
- екологічні права та обов'язки громадян;
- поняття та форми власності на природні об'єкти;
- правовий статус суб'єктів права власності на природні ресурси;
- поняття права природокористування;
- правове становище суб'єктів права природокористування;
- систему та правовий статус органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища;

- порядок реалізації органами державного управління функцій в сфері екології;
- поняття та основні види юридичної відповідальності в галузі охорони навколишнього природного середовища;
- правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій;
- поняття та види екологічної безпеки;
- основні напрями міжнародної взаємодії в галузі раціонального використання та охорони природних ресурсів;

вміти:

- правильно тлумачити та застосовувати норми екологічного законодавства, роз'яснення вищих судових та інших правоохоронних органів у процесі виконання своїх завдань та функцій в галузі охорони довкілля;
- визначити правовий режим об'єктів навколишнього природного середовища;
- аналізувати обставини справи, визначати характер правовідносин, застосовувати правові норми при розв'язанні екологічних спорів;
- визначати вид юридичної відповідальності за екологічні правопорушення та застосовувати заходи адміністративного впливу, в межах своїх повноважень;
- визначати підвідомчість та підсудність справ, пов'язаних з розглядом екологічних правопорушень;
- застосовувати набуті знання та навички в процесі вирішення практичних ситуацій;
- надавати юридичні консультації з питань екологічного права.

Тема 8 Основи цивільного права. Спадкування в Україні

Цивільний договір. Право власності в Україні. Зобов'язання в цивільному праві. Спадкування в Україні.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати:*

- стан основних проблем науки цивільного права;
- вільно орієнтуватися в системі цивільного законодавства та судовій практиці з цивільних справ;
- основні положення, що регулюють спадкові відносини;

вміти:

- правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного права;
- грамотно проводити юридичний аналіз обставин, що склалися у конкретних відносинах;
- самостійно працювати з навчальними першоджерелами;

- використовувати здобутки науки цивільного права для вирішення різних ситуацій, обґрунтовано і мотивовано приймати рішення відповідно до завдань та належно їх оформлювати;
- досліджувати особливості цивільного судочинства по розгляду спадкових справ;
- аналізувати здобутки нотаріальної практики щодо реалізації та оформлення спадкових правовідносин;
- застосовувати набутті навички у практичній діяльності.

Тема 9 Основні поняття страхового права України

Поняття та предмет страхового права в Україні. Поняття, умови та порядок укладання договорів страхування. Права та обов'язки страхувальника. У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- сутність страхування та страхової діяльності;
  - джерела правового регулювання страхування;
  - форми страхування;
  - сутність понять страховий ризик, страховий випадок, страхова сума, страхова виплата, страхове відшкодування, франшиза, страховий платіж, страховий тариф;
  - основи діяльності страхових компаній та їх відокремлених підрозділів, забезпечення їх платоспроможності, правове становище товариств взаємного страхування, об'єднань страховиків та страхових посередників;
  - умови і порядок укладення договорів страхування та виплат страхового відшкодування;
  - засоби та правові форми державного регулювання страхової діяльності;
- вміти*:
- складати комплекти документів, необхідні при укладенні договорів страхування та забезпечені виплати страхових відшкодувань;
  - розробляти проекти договорів страхування;
  - надавати чіткі та нормативно обґрунтовані консультації-відповіді на питання, які стосуються страхової діяльності.

Тема 10 Основні поняття трудового права України

Поняття та предмет трудового права України. Трудові правовідносини. Трудовий та колективний договори. Робочий час. Час відпочинку. Підстави та порядок припинення трудового договору. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- основні положення доктрини та джерел трудового права, а саме Конституції України, Кодексу законів про працю України, рішень

Конституційного Суду України, постанов Великої Палати Верховного Суду з питань застосування трудового законодавства, стан судової практики;

- предмет, метод, систему і принципи трудового права;
  - зміст основних інститутів трудового права;
  - коло суспільних відносин, що належать до сфери регулювання трудового права; головну мету норм трудового законодавства;
  - правовий статус суб'єктів трудового права;
  - сферу дії законодавства про працю та тенденції його розвитку в умовах ринкової економіки;
  - мати чітке уявлення про місце і роль трудового права в регулюванні суспільно-трудова відносин, виробничі, соціальні, захисні та інші функції трудового права, його взаємозв'язок з іншими галузями права;
  - підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин, їх форму та зміст;
  - порядок укладання, зміст, підстави зміни та припинення трудового договору;
  - порядок та особливості укладення колективного договору, його сторони та зміст;
  - основні принципи державної політики зайнятості населення;
  - поняття «робочий час» та «час відпочинку»;
  - особливості правового регулювання оплати праці;
  - порядок та умови притягнення до дисциплінарної відповідальності;
  - підстави застосування матеріальної відповідальності;
  - особливості організації охорони праці на підприємстві;
- вміти:*
- володіти основними поняттями трудового права; використовувати різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми; відрізнити відносини, що регулюються трудовим правом, і відносини, які є предметом регулювання інших галузей права; правильно визначати характер і зміст правовідносин у сфері праці;
  - давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю, оцінювати недоліки і переваги аргументів; правильно застосовувати норми трудового права до конкретних правових відносин;
  - тлумачити чинне трудове законодавство;
  - складати правові документи з питань трудових відносин;
  - аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати їх відповідно законодавству;

- застосовувати чинне трудове законодавство в професійній юридичній діяльності; обґрунтовано вирішувати питання реалізації норм трудового права на практиці.

Тема 11 Основні поняття господарського права

Поняття та предмет господарського права України. Поняття та види господарської діяльності. Підприємства в Україні: поняття та види.

Господарські товариства: поняття та види.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері господарських правовідносин;
- діюче господарське законодавство; основні положення правового статусу суб'єктів господарювання;
- способи захисту прав і законних інтересів учасників відносин у сфері господарювання;
- основні положення господарського речового, зобов'язального та договірнього права;
- загальні засади господарсько-правової відповідальності;
- особливості правового регулювання окремих видів господарської діяльності;

вміти:

- порівнювати і аналізувати норми законодавства, що регулюють відносини з приводу безпосереднього здійснення чи управління господарською діяльністю;
- правильно тлумачити і застосовувати на практиці норми господарського законодавства;
- узагальнювати практику реалізації норм господарського права та робити відповідні висновки;
- застосовувати знання та навички, набуті при вивченні теоретичного матеріалу з господарського права до конкретних ситуацій, що складаються в процесі організації та здійснення господарської діяльності.

Тема 12 Основні поняття міжнародного права

Здійснення комплексу виховних, навчальних та інформаційних заходів, спрямованих на створення належних умов для того, щоб бакалаври технічних спеціальностей здобували необхідних обсяг правових знань, набували навичок у їх застосуванні, потрібних для реалізації своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків.

У результаті вивчення теми здобувач освіти має *знати*:

- поняття та систему сучасного міжнародного права, його основні принципи та джерела;
- співвідношення міжнародного та внутрішньо державного права;
- сутність міжнародної правосуб'єктності, характерні риси суб'єктів міжнародного права;
- поняття, види та підстави міжнародно-правової відповідальності; порядок вирішення спорів у міжнародному праві;
- основні галузі міжнародного публічного та приватного права; міжнародно-правовий механізм захисту прав людини;

вміти:

- аналізувати зміст міжнародних договорів;
- кваліфікувати існуючі міжнародні публічні і приватні правовідносини; тлумачити та застосовувати міжнародно-правові норми;
- тлумачити та застосовувати норми національного законодавства, прийнятого на базі та на виконання міжнародно-правових норм;
- аналізувати сучасний стан та перспективи розвитку міжнародних відносин.

Слід відзначити, що практичними проблемами впровадження спецкурсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» коледжу є:

- різні рівні сприйняття викладачами коледжу правової інформації, усвідомлення важливості впровадження правових дисциплін на заняттях з технічних дисциплін;
- обмеженість часу для застосування комплексного системного підходу, що включає в себе набуття знань, формування вмінь їх застосовувати та усвідомлення необхідності правової поведінки;
- низький мотиваційний рівень здобувачів освіти для ефективного засвоєння правового підґрунтя професійних дисциплін.

На жаль, пандемія створила незручності в комунікації, але коледжі адаптувалися та зробили крок вперед дуже швидко, всі заходи спецкурсу Креативний простір «Авторська студія Аматорів права» почали проводитись через відеоконференції, інформацію отримувати через веб-портали.

Цифрові технології роблять свою справу, а результати впровадження спецкурсу демонструють ефективність.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Отже, впровадження спецкурсу Креативного простору «Авторська студія Аматорів права» є сучасним мейнстримом та сприяє формуванню

правових компетентностей, які є складовими необхідних професійних навичок та вмінь бакалаврів технічних спеціальностей.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з побудовою прогнозів новітніми методами прогнозування та їх порівняння з результатами класичних методів прогнозування на основі відповідних критеріїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Я. Логвінова, «Обґрунтування сутності компетентнісного підходу в освіті у працях українських і зарубіжних учених», *Порівняльно-педагогічні студії*, № 3/4, с. 48–55, 2011.
- [2] М. Ю. Галатюк, «Діяльнісний аспект розвитку правової компетентності», *Нова педагогічна думка*, № 4(68), с. 64–68, 2011.
- [3] Г. В. Камишнікова, «До питання формування правової компетентності студентів у вищій школі», *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*, № 51, с. 167–170, 2015.
- [4] С. Паламар, «Компетентнісний підхід як методологічний орієнтир модернізації сучасної освіти», *Освітологічний дискурс*, № 1/2, с. 267–278, 2018.
- [5] Л. Овсієнко, «Компетентнісний підхід до навчання: теоретичний аналіз», *Педагогічний процес: теорія і практика*, вип. 2, с. 82–87, 2017.
- [6] І. Огороднійчук, «Сутність і структура поняття "правова компетентність" майбутніх інженерів», *Педагогічний дискурс*, вип. 17, с. 117–122, 2014.
- [7] Н. В. Ржевська, «Критерії та показники сформованості правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності», *Педагогічні науки: зб. наук. праць*, т. 3, вип. LXXIV, с. 96–99, 2016.

IMPLEMENTATION OF A SPECIAL COURSE OF CREATIVE SPACE IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF BACHELOR TRAINING

Yevheniia Spirydonova,

graduate student of the Department of Education
and Law Management of the Postgraduate Education Central Institute
SIHE «University of education management», teacher of Dnieper professional
College of Engineering and Pedagogy SHEI "Ukrainian State
University of Chemical Technology".
Dnipro, Ukraine.

jenya.spiridonova@gmail.com

Abstract. The article considers the issue of the content of the special course, which contributes to the management of the formation of legal competence of bachelors of technical specialties. Practical problems of introducing the special course Creative Space "Author's Studio of Law Lovers" into the educational process of the college consist in different levels of perception by college teachers of legal information, awareness of the importance of introducing legal disciplines in the classroom in technical disciplines; limited time for applying an integrated systematic approach, which includes the acquisition of knowledge, the formation of skills to apply it and the awareness of the need for legal behavior; low motivational level of education applicants for effective assimilation of the legal basis of professional disciplines. Attention is focused on the fact that the Creative Space "Author's Studio of Law Lovers" was created with the aim of shaping a common future through jurisprudence, designed to create a new management model for the formation of legal competence of bachelors of technical specialties in a college environment, in which professionals, institutions and communities act as partners for creating new meanings and increasing the competitiveness of bachelors of technical specialties in the labor market. It is noted that when studying the special course of the creative space "Author's Studio of Law Lovers", teachers develop skills and abilities that make up the professional readiness of bachelors of technical specialties. It is proved that the introduction of the special course of the Creative Space "Author's Studio of Law Lovers" is a modern mainstream and contributes to the formation of legal competencies that make up the necessary professional skills and abilities of bachelors of technical specialties.

Key words: education; competence approach; formation of legal competencies; legal awareness of applicants for education; special course.

ВНЕДРЕНИЕ СПЕЦКУРСА КРЕАТИВНОГО ПРОСТРАНСТВА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС ПОДГОТОВКИ БАКАЛАВРОВ

Спиридонова Евгения Александровна,
аспирант кафедры менеджмента образования и права
Центрального института последипломного образования
ГУВО «Университет менеджмента образования»;
преподаватель Днепровского профессионального
колледжа инженерии и педагогики ГВУЗ «Украинский государственный
химико-технологический университет».
Днепр, Украина.
jenya.spiridonova@gmail.com

Аннотация. В статье рассмотрен вопрос содержания спецкурса, способствующего управлению формированием правовой компетентности бакалавров технических специальностей. Практические проблемы внедрения спецкурса Креативное пространство «Авторская студия Любителей права» в образовательный процесс колледжа состоят в разных уровнях восприятия преподавателями колледжа правовой информации, осознания важности внедрения правовых дисциплин на занятиях по техническим дисциплинам; ограниченность времени для применения комплексного системного подхода, включающего в себя приобретение знаний, формирование умений их применять и осознание необходимости правового поведения; низкий мотивационный уровень соискателей образования для эффективного усвоения правовой основы профессиональных дисциплин. Акцентируется внимание на том, что Креативное пространство «Авторская студия Любителей права» создано с целью формирования общего будущего через правоведение, призванное создать новую модель управления формированием правовой компетентности бакалавров технических специальностей в условиях колледжа, в которой профессионалы, институции и сообщества выступают в роли партнеров для создания новых смыслов и повышения конкурентоспособности бакалавров технических специальностей на рынке труда. Отмечено, что при изучении спецкурса креативного пространства «Авторская студия Любителей права» у преподавателей формируются навыки и умения, составляющие профессиональную подготовленность бакалавров технических специальностей. Доказано, что внедрение спецкурса Креативного пространства «Авторская студия Любителей права» является современным мейнстримом и способствует формированию правовых компетентностей, составляющих необходимые профессиональные навыки и умения бакалавров технических специальностей.

Ключевые слова: образование; компетентностный подход; формирование правовых компетентностей; правосознание соискателей образования; спецкурс.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Ya. Lohvinova, «Obgruntuvannia sutnosti kompetentnisnoho pidkhodu v osviti u pratsiakh ukrainskykh i zarubizhnykh uchenykh», Porivnialno-pedahohichni studii, № 3/4, s. 48–55, 2011.
- [2] M. Yu. Halatiuk, «Diialnisnyi aspekt rozvytku pravovoi kompetentnosti»,

Nova pedahohichna dumka, № 4(68), s. 64–68, 2011.

- [3] H. V. Kamyshnikova, «Do pytannia formuvannia pravovoi kompetentnosti studentiv u vyshchii shkoli», Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia, № 51, s. 167–170, 2015.
- [4] S. Palamar, «Kompetentnisnyi pidkhid yak metodolohichniy oriientyr modernizatsii suchasnoi osvity», Osvitolohichniy dyskurs, № 1/2, s. 267–278, 2018.
- [5] L. Ovsienko, «Kompetentnisnyi pidkhid do navchannia: teoretychnyi analiz», Pedahohichniy protses: teoriia i praktyka, vyp. 2, s. 82–87, 2017.
- [6] I. Ohorodniichuk, «Sutnist i struktura poniattia "pravova kompetentnist" maibutnikh inzheneriv», Pedahohichniy dyskurs, vyp. 17, s. 117–122, 2014.
- [7] N. V. Rzhavska, «Kryterii ta pokaznyky sformovanosti pravovoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv iz pidpriemnytstva, torhivli ta birzhovoi diialnosti», Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats, t. 3, vyp. LXXIV, s. 96–99, 2016.

*Стаття надійшла до редакції
10 січня 2022 року*